

Olyckor med personskada i mopedbilar och A-traktorer rapporterade till Folksam 2017 - 2022

Anders Kullgren och Anders Ydenius, Folksam Forskning

Bakgrund

Antal trafikolyckor med mopedbilar och A-traktorer som rapporterats till Folksam har ökat under senare år. Och antal registrerade A-traktorer och mopedbilar har också ökat.

Mopedbil och A-traktor får köras med AM-behörighet, det vill säga körkort för moped klass1. A-traktor eller EPA-traktor är en ombyggd personbil som får köras i högst 30 km/h. Mopedbilen är ett fordon som får väga högst 425 kg och färdas i högst 45 km/h. Mopedbil klassas som moped och föraren kan måste ha bälte på sig alternativt bära hjälm. I A-traktorer finns inget krav på bälte eller annan skyddsutrustning.

Det finns anledning att studera olyckor med A-traktorer och mopedbilar med i detalj för att kartlägga möjliga orsaker till dessa olyckor och de involverades personsador.

Metod

Rapporten omfattar trafikolyckor rapporterade till Folksam med mopedbilar och A-traktorer under åren 2017–2022. Endast olyckor med personskada i försäkringstagarens fordon eller motpart har analyserats. Analysen omfattar ett urval (slumpmässigt) av alla 401 rapporterade olyckor med personskada under perioden. Totalt har 254 olyckor analyserats, 152 med A-traktorer och 102 med mopedbilar. Frågor som utvärderats är vållande, olyckstyp, involverade fordon eller trafikanter, tidpunkt för olycka, hastighetsgräns, personskadans svårhetsgrad och trimning av A-traktorer. För flera variabler har även studerats om det finns samband mellan varandra.

Resultat

I den absoluta merparten av olyckorna med både A-traktorer och mopedbilar bedömdes försäkringstagaren eller förare av A-traktor/mopedbil som vållande i olyckorna, Tabell 1. Av de olyckor som involverade en motpart bedömdes 11 av 77 motparter till A-traktorer vållande och 4 av 54 motparter till mopedbilar.

Tabell 1. Vållandefråga för A-traktorer och mopedbilar.

<i>Vållande</i>	<i>A-traktor</i>	<i>Mopedbil</i>	<i>Total</i>
<i>Försäkringstagare</i>	137	92	229
<i>Motpart</i>	11 (av 77)	5 (av 54)	16
<i>Delat</i>	4	5	9
<i>Totalsumma</i>	152	102	254

De mest frekventa olyckstyperna var singelolyckor följt av upphinnandeolyckor (påkörning bakifrån) och därefter olyckor med korsande trafik där A-traktorer var vanligast förekommande, Tabell 2.

Tabell 2. Olyckstyp för mopedbilar och A-traktorer.

Olyckstyp	A-traktor	Mopedbil	Total
<i>Singel</i>	75	48	123
<i>Möte</i>	6	7	13
<i>Motpart kör om</i>	1	1	2
<i>Upphinnande</i>	26	31	57
<i>Avsväng</i>	5	2	7
<i>Korsande</i>	27	3	30
<i>Sidokollision i rondell</i>	1	1	2
<i>Vilt</i>	0	3	3
<i>Kört på cyklist</i>	0	1	1
<i>Kört på fotgängare</i>	5	3	8
<i>Kört på moped</i>	1	2	3
<i>Påkörd av permobil</i>	1	0	1
<i>Backat/kört på parkerad bil</i>	2	0	2
<i>Övrigt</i>	2	0	2
Total	152	102	254

Merparten krockade med en personbil. Nästa vanligast var kollision mot fotgängare eller cyklist, där A-traktor förekom oftast, Tabell 3.

Tabell 3. Olyckorna uppdelade på motparter.

Motparter	A-traktor	Mopedbil	Total
<i>Personbil</i>	57	40	97
<i>Lastbil/buss</i>	3	3	6
<i>MC/Moped</i>	3	3	6
<i>Cykel/fotgängare</i>	8	4	12
<i>Elsparkcykel</i>	1		1
<i>Lätt lastbil</i>	3		3
<i>Mopedbil</i>		1	1
<i>Permobil</i>	1		1
<i>Vilt</i>		3	3
<i>Okänt fordon</i>	1		1
<i>Singel</i>	75	48	123
<i>Dike</i>	33	18	51
<i>Stolpe/träd</i>	22	16	38
<i>Husvägg/stenmur/bergvägg</i>	12	1	13
<i>Terräng utanför väg</i>	1	2	3
<i>Väg</i>		3	3
<i>Cementrör/betongsugga</i>		3	3
<i>Räcke/staket</i>	1	1	2
<i>Singel övrigt/okänt</i>	6	4	10
Total	152	102	254

Olyckor uppdelade på ljusförhållanden visar att A-traktorer har en hög andel olyckor nattetid. Jämfört med mopedbilar är den högre, Tabell 4. Och jämfört med personbilar från andra nationella data så är den högre. Olyckor fördelat på olika hastighetsgränser visar att A-traktorer främst var involverade i olyckor på 70-vägar men också på 90, 100 och 110-vägar, vilket inte mopedbilar var, Tabell 5. Sex av tio mopedbils olyckor inträffade i stadsmiljö med hastighetsgräns 50 eller lägre.

Tabell 4. Olyckor uppdelat på ljusförhållande.

<i>Ljusförhållande</i>	<i>A-traktor</i>	<i>Mopedbil</i>	<i>Total</i>
<i>Dagsljus</i>	65	44	109
<i>Skymning</i>	16	11	27
<i>Mörker</i>	44	25	69
<i>Okänt</i>	27	22	49
<i>Totalsumma</i>	152	102	254

Tabell 5. Olyckor uppdelat på hastighetsgräns.

<i>Hastighetsgräns</i>	<i>A-traktor</i>	<i>Mopedbil</i>	<i>Total</i>
20	3	4	7
30	26	11	37
40	16	20	36
50	34	27	61
60	4	7	11
70	36	17	53
80	7	1	8
90	3	0	3
100	3	0	3
110	2	0	2
<i>Okänt</i>	18	15	38
<i>Totalsumma</i>	152	102	254

Totalt var endast 36 av 83 bältade. Men det var väldigt många med okänd bältesanvändning, så siffran ger endast en indikation. Andelen bältade var klart högre i mopedbilar. Samtliga svårt skadade var obältade eller hade okänd bältesanvändning och alla satt i en A-traktor, Tabell 6.

Tabell 6. Bältesanvändning i olyckor med A-traktorer och mopedbilar för olika skadegrader.

<i>Bälte</i>	<i>A-traktor</i>				<i>Mopedbil</i>		
	<i>Oskadad</i>	<i>Lindrig</i>	<i>Svår</i>	<i>Total</i>	<i>Oskadad</i>	<i>Lindrig</i>	<i>Total</i>
<i>Ja</i>	1	12		13	2	21	23
<i>Nej</i>	5	26	8	39	0	8	8
<i>Okänt</i>	20	76	4	100	13	58	71
<i>Totalsumma</i>	26	114	11	152	15	87	102

Av de 254 analyserade olyckorna satt samtliga svårt skadade i A-traktorer, Tabell 7. I ett flertal olyckor var personerna i A-traktorn eller mopedbilen oskadade. I dessa olyckor blev en motpart skadad.

Tabell 7. Skadefördelning för A-traktorer och mopedbilar.

<i>Personskadans svårhetsgrad</i>	<i>A-traktor</i>	<i>Mopedbil</i>	<i>Total</i>
<i>Oskadad</i>	26	15	41
<i>Lindrigt skadad</i>	114	87	201
<i>Svårt skadad</i>	12	0	12
<i>Totalsumma</i>	152	102	254

De svårt skadade fördelade sig i hastighetsgränser mellan 40 och 90 km/h, där samtliga satt i en A-traktor. Endast en mopedbil krockade på en hastighetsgräns över 70 km/h, det var på en 80-sträcka, Tabell 8.

Tabell 8. Skadefördelning vid olika hastighetsgränser.

<i>Hastighetsgräns</i>	<i>A-traktor</i>				<i>Mopedbil</i>		
	<i>Oskadad</i>	<i>Lindrig</i>	<i>Svår</i>	<i>Total</i>	<i>Oskadad</i>	<i>Lindrig</i>	<i>Total</i>
20	1	2	0	3	0	4	4
30	8	18	0	26	2	9	11
40	4	11	1	16	6	14	20
50	9	21	4	34	4	23	27
60	0	3	1	4	1	6	7
70	2	31	3	36	1	16	17
80	0	7	0	7	0	1	1
90	0	2	1	3	0	0	0
100	0	3	0	3	0	0	0
110	0	2	0	2	0	0	0
<i>Okänt</i>	2	14	2	18	3	12	15
<i>Totalsumma</i>	26	114	12	152	15	85	102

En relativt stor andel av A-traktorerna bedömdes vara manipulerade/trimmade vid olyckstillfället. Men en stor andel gick inte att avgöra om de var trimmade eller ej. Ingen mopedbil kunde bedömas ha trimmats. Tabell 9.

Tabell 9. Antal trimmade A-traktorer i olyckorna.

<i>Trimmad/manipulerad</i>	<i>A-traktor</i>	<i>Mopedbil</i>
<i>Ja</i>	29	0
<i>Eventuellt</i>	10	0
<i>Nej</i>	21	5
<i>Okänt</i>	92	97
<i>Totalsumma</i>	152	102

Samtliga svårt skadade i A-traktorer körde i trimmade fordon. För ett antal svårt skadade var det okänt om fordonet var trimmat eller ej, Tabell 10. Bland mopedbilarna fanns inga fall där trimning bedömdes förekomma.

Tabell 10. Fördelning av personskador för manipulerade/trimmade och otrimmade A-traktorer.

<i>Trimmad A-traktor</i>	<i>Oskadad</i>	<i>Lindrig</i>	<i>Svår</i>	<i>Total</i>
<i>Ja</i>	1	21	6	29
<i>Eventuellt</i>		8	2	10
<i>Nej</i>	5	16		21
<i>Okänt</i>	20	68	4	92
<i>Totalsumma</i>	26	113	13	152

Alkoholpåverkan såg ut att vara ett litet problem bland de undersökta olyckorna. Av de olyckor där det gjorts ett utandningsprov på föraren så var endast en förare i A-traktor alkoholpåverkad. Totalt gjordes utandningsprov i 72 av 152 A-traktorer och 74 av 102 mopedbilar.

Tabell 11. Antal alkoholpåverkade förare i A-traktor och mopedbil (där utandningsprov gjorts).

<i>Alkoholpåverkad förare</i>	<i>A-traktor</i>	<i>Mopedbil</i>	<i>Total</i>
<i>Ja</i>	1		1
<i>Nej</i>	71	74	145
<i>Okänt</i>	80	28	109
<i>Totalsumma</i>	152	102	254

Slutsatser

- Förare av både mopedbilar och A-traktorer bedömdes oftast (ca 90%) som vållande vid trafikolyckor. Andelen vållande är betydligt högre än för vanliga personbilar.
- De vanligaste olyckstyperna var singelolyckor följt av påkörning bakifrån.
- A-traktorer hade en något högre andel olyckor nattetid jämfört med vanliga personbilar och större andel jämfört med mopedbilar.
- A-traktorer var involverade i olyckor på vägar med högre hastighetsgränser (90, 100 och 110-vägar) jämfört med mopedbilar. Mopedbilsolyckorna skedde oftast i stadsmiljö med hastighetsgräns 50 km/h eller lägre.
- Manipulering/trimning var ofta förekommande på A-traktorer (över 50% av de som bedömning var gjord) men ingen av mopedbilarna bedömdes vara trimmade.
- Samtliga svårt skadade var obältade och körde i manipulerade A-traktorer. Inga svårt skadade i mopedbilar.
- Bältesanvändning var lägre på A-traktorer jämfört med mopedbilar.
- Alkoholpåverkan var låg bland de förare som utandningsprov gjorts, endast en förare av A-traktor var påverkad, ingen förare av mopedbil.